

NAAR DE EDUCATION PERMANENTE

Zoeken naar nieuwe taken, nieuwe structuren en nieuwe kaders

G.J. HEILIGERS¹⁾

SUMMARY

TOWARDS PERMANENT EDUCATION

The second phase of the restructuring of Southern Limburg has only just started. A redrawing of the municipal boundaries has only reached the planning stage. Yet the education of the youth and, simultaneously, the reschooling of the not-so-young are of immediate concern. The new educational system will again have to be of a very special nature and content like the existing system which is now going to be abandoned.

The new system calls for:

- institutes for reschooling
- new technical institutes offering a wide and diversified program,
- institutes specializing in refresher courses.

These three elements form the basis for an incipient "Permanent Education", the primary aim of which should be the personality-development of its students. Additional fresh capital will have to be invested in what is most important: the potential of our youth, which potential will shape the future of the region. The financial means which this will require will have to be found. A first start has been made with the design of a new type of school in which technical developments will be constantly taken into account. In the future one will have to ask himself in what ways a certain educational system will influence society, as a matter of fact: modern education is entitled to play a leading role in today's society.

There is no lack of professional men in Southern Limburg to give this type of education. For the time being the accommodation is also sufficient. The financial backing, however, is still lacking. It is here that the assistance of the Government is most urgently needed. The University which Limburg will have must be supplemented by "intermediate level" schools. And, last but not least, expeditious and strong action is required.

De MIJNSTREEK van vroeger bestaat niet meer; aan iedereen kan dit bekend zijn. De zwarte zone is nog geen groene geworden, het uiterlijk van de woongebieden heeft geen stedelijke schaal, een nieuwe ruimtelijke ordening moet nog haar beslag krijgen. De tweede fase van de herstructurering is dan ook pas ingegaan en een gemeentelijke herindeling verkeert nog slechts in de fase van een plan. En tóch is de mijnstreek voorbij. Economisch, sociaal maatschappelijk heeft dit consequenties en het zal nog vele gevolgen meer met zich meebrengen. Dit geldt in bijzondere mate voor de jonge mensen in deze streek, voor studerende en niet-studerende jongeren, maar vooral ook voor die honderden oudere mensen, die behoefte hebben aan omscholing en beroepsbegeleiding.

In het verleden leverde de beroepsopleiding geen problemen op. Buiten het normale patroon van ons onderwijs bestond er in de mijnstreek hiervoor een zeer specifiek en zeer gericht onderwijs. De "Mijnschool" was daarvan een uitmuntend voorbeeld. Maar ook andere vakopleidingen en de Ondergrondse Vak-school boden een kader voor werkende jongeren, dat zich niet zonder succes bezig hield met de persoonlijkheidsvorming. Dit kader is weggefallen zoals ook andere, oudere kaders verdwenen zijn of nog zullen verdwijnen, naar gelang de streek verder ontmijnd wordt, totdat deze in het geheel geen mijnstreek meer zal zijn. Het onderwijs in de mijnstreek was iets apart, maar in de verdere fasen van de herstructurering zal een nieuw onderwijs weer even bijzonder van aard en inhoud moeten zijn.

Waar nu moeten wij met onze onderwijsinstellingen naar toe? Laat mij het normale schoolpatroon buiten beschouwing laten. De vernieuwingen in het

¹⁾ Lid van Gedeputeerde Staten van Limburg.

basisonderwijs, in het voortgezet onderwijs, in het hoger onderwijs en in het wetenschappelijk onderwijs zijn landelijke aangelegenheden, die onze streken natuurlijk wel raken, maar die niet direkt verband houden met de herstructureringsproblematiek.

Uitgangspunt bij het zoeken naar nieuwe vormen, nieuwe kaders en nieuwe structuren voor het onderwijs in Limburg en in het bijzonder voor de mijnstreek zal moeten zijn: niet het behoud van hetgeen wij kenden en waarvan wij de positieve resultaten hebben gezien en nog zien, doch veel meer en veeleer een antwoord op de vraag: wat heeft de jeugd nodig om onze taak in de toekomst te kunnen overnemen? Wat onze jeugd nodig heeft is dit:

1. omscholingsinstituten;
2. nieuwe vakinstituten met een brede en variabele opleiding; en
3. beroepsbegeleidend onderwijs.

Deze drie basiselementen vormen tesamen een systeem van beginnende "education permanente", waarbij ook de "levensscholen" en de dagopleidingen voor werkende jongeren dienen te worden betrokken, waarschijnlijk of met zekerheid zelfs de scholen voor vrije uren, omdat ook de vrijetijdsbesteding behoort te worden ingepast in een nieuw systeem van "education permanente". Alleen op die wijze kan weer een situatie bereikt worden die vroeger eens heeft bestaan. Een mijnwerker werd niet "i e t s", neen, hij werd "i e m a n d". Het systeem, dat ik voor het herstructureringsgebied — maar eigenlijk óók voor de gehele provincie — noodzakelijk acht, vereist drie voorwaarden, die vervuld moeten worden, wil het nieuwe systeem ooit gemaakt worden tot een effectieve begeleiding van werkende mensen. Deze drie voorwaarden zijn:

1. een goede opzet en een efficiënte organisatie;
2. een goede coördinatie tussen plannenmakers en deskundigen; en
3. de noodzakelijke financiële middelen.

Het afbreken van de werkgelegenheid in de mijn-industrie heeft reeds een belangrijk deel van middelen en van energie gevraagd doordat de industriële herstructurering een kostbare zaak is geweest en nog is; de sociale begeleiding van het proces kost tijd, geld en energie. Hoewel Limburg economisch en sociaal geen rampgebied is geworden, zal opnieuw kapitaal moeten worden geïnvesteerd. Dat kapitaal zal gestoken moeten worden in het belangrijkste wat wij hebben: het

potentieel van onze jeugd en onze jongeren. Het niveau van dit potentieel zal de toekomst van de streek bepalen. Dat betekent alle aandacht en alle zorg voor onderwijs en vorming. Het betekent ook, dat hiervoor de financiële middelen ter beschikking moeten komen.

Gelukkig kan er op worden gewezen, dat er op dit terrein reeds het een en ander is gebeurd. Op 27 maart heeft de Commissaris van de Koningin in de provincie Limburg het Provinciaal Overlegorgaan voor Onderwijs en Beroepsbegeleiding geïnstalleerd. De taak en de statuten van het orgaan zijn bekend en daarmee is een begin gemaakt met de organisatie en de coördinatie. Ook voor een School voor Beroepsbegeleidend Onderwijs te Heerlen is in beginsel reeds de toestemming van de Staatssecretaris van Onderwijs. Over een soortgelijk instituut voor de westelijke mijnstreek worden studies gemaakt, waarvan het resultaat nog moet worden afgewacht, maar waarvan — gezien het voorgaande — wel gezegd kan worden, dat dit er moet komen. Een derde, nieuwe ontwikkeling is, dat gezocht zal worden naar mogelijkheden om de "Mijnschool" in Heerlen te behouden, natuurlijk niet als "Mijnschool", maar wellicht als een permanent omscholingsinstituut, of als een instelling waar "refreshment courses" kunnen worden gegeven voor leerkrachten uit het beroepsonderwijs.

Bovengenoemde mogelijkheden moeten niet speculatief worden geacht, maar gesteld kan worden, dat de nieuwe mogelijkheden aanwezig zijn en dat de verwelkijking ervan moet worden nagestreefd ten behoeve van alle belanghebbenden en ten genoegen van alle belangstellenden. De experimenteerscholen, die wij nu bezig zijn te ontwikkelen, moeten uiteindelijk leiden tot die permanente "midden-school", die ons thans nog ontbreekt. In dit verband is te wijzen op een uitspraak van Dr. de Jong, de inspecteur-generaal van het onderwijs, ter gelegenheid van de EDUCO. Hij verklaarde daar: "Bij al dit experimenteren, dient nauw te worden gelet op de ontwikkelingen van de maatschappij met haar technische groei en vooruitgang. Komen tegenover die technologische groei de culturele waarden in het onderwijs genoegzaam aan bod? Overigens moet men natuurlijk ook niet het belang van de technische ontwikkeling ten behoeve van het cultuurgood onderschatten. Maar het is in elk geval duidelijk, dat structuurverandering niet genoeg is. Tegelijkertijd moet worden gewerkt aan de inhoud van het onderwijs-proces . . . Vroeger was dit anders. De leerstof was onveranderlijk. De onderwijsstructuur

werk gekenmerkt door het funktioneren van een hoofd met achter zich een bestuur. Verantwoordelijkheids- en plichtsbesef deden de rest. Thans hangt echter veel af van informatie en communicatie, waaraan allen deelhebben, die in het schoolgebeuren funktioneren. Men kan niet meer alleen de leerstof onderwijzen, omdat men zich steeds behoort af te vragen: welke invloed heeft dit onderwijs op de maatschappij? Het is niet eens voldoende op de maatschappijkoers te varen, want het onderwijs heeft ook nog eens de taak ook daarop kritisch in te werken".

Tot zover het citaat. Het is evident, wat te doen staat: ons onderwijs moet maatschappelijk volledig geïntegreerd worden én ons onderwijs moet kritisch staan tegenover het maatschappelijk gebeuren. Gezamenlijk moeten wij allen het moderne onderwijs tot een fenomeen in de maatschappelijke ontwikkelingen van onze tijd maken.

Kunnen wij bereiken, hetgeen wij thans niet slechts als wenselijkheid, maar als noodzakelijkheid voor onze regio's op tafel leggen? Daarover behoeft niet zoveel twijfel te bestaan. Wij beschikken over een deskundig potentieel van vakbekwame mensen. Wij beschikken — voorlopig althans — over voldoende accommodatie. Wij beschikken echter (nog) niet over de nodige financiële middelen. Dit laatste probleem is

oplosbaar. Wij hebben een nieuw perspectief. Hiervoor is nodig een nieuwe dynamiek en een nieuw elan. Indien die nieuwe dynamiek ontstaat, verstevigd wordt en versterkt, zódanig dat wij onze problemen op het gebied van onze onderwijsinstellingen niet alleen kwantitatief maar ook kwalitatief kunnen oplossen, dan ontstaan ook die overtuigende argumenten, die wij nodig hebben om de financiële steun van de centrale overheid te verwerven en te behouden.

Op dezelfde wijze, als wij gepleit hebben voor wetenschappelijk onderwijs voor Limburg, moeten wij thans een geargumenteed en permanent pleidooi voeren voor onze "midden-scholen". De ontwikkelingen op dit terrein moeten van groot belang geacht worden. Om deze reden is ingegaan op het verzoek van de redactie van "Geologie en Mijnbouw" om dit artikel te schrijven. Slechts in korte lijnen is een nieuwe structurering aangegeven voor onze onderwijsinstellingen. Uitwerking van deze lijnen kan elders en beter geschieden, daarvoor bestaat een overlegorgaan en daarvoor zijn er de experts van de bestaande en de nieuwe instellingen. Maar het zal duidelijk zijn, wat wij eigenlijk willen. En het zal evenzeer duidelijk zijn, dat wij snel en krachtig aan het werk moeten. Onze gezamenlijke inspanning moet de weg vrijmaken voor de richting, die wij zelf hebben te kiezen.